

Barbara Grzybowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

WPLYW INTEGRACJI POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA CENY DETALICZNE MIĘSA I WYROBÓW MIĘSNYCH

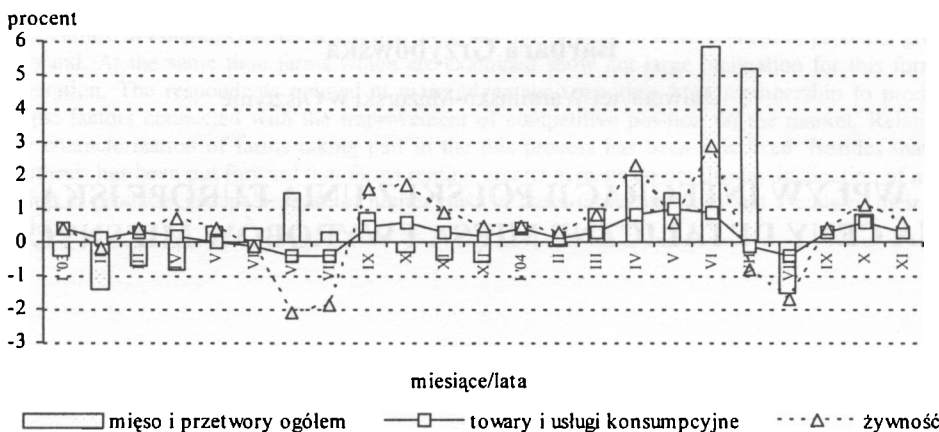
1. Wstęp

Poziom cen w Polsce przed akcesją był znacznie niższy od cen w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Z raportu Ministerstwa Finansów wynika, że podstawową tego przyczyną było zróżnicowanie poziomu dochodów (*Wpływ akcesji...* 2004). Polska, jeszcze jako kandydat do UE, była krajem o stosunkowo wysokim – jednak i tak znacznie niższym niż w UE-15 – poziomie cen w porównaniu do poziomu dochodów. Według szacunków Komisji Europejskiej, ogólny poziom cen w Polsce to wówczas ok. 50% średniej unijnej; największe różnice dotyczyły cen usług (Internal Market... 2003). Znacznie niższy w Polsce był także poziom cen żywności. Wynikało to głównie ze stosowania mechanizmów wspólnej polityki rolnej w stosunku do cen rolnych w UE (m.in. system dopłat dla rolników, limitowanie produkcji, dopłaty do eksportu). Również dość znaczne dysproporcje występowały w stosunku do cen mięsa. Jak podaje R. Urban (2004a), na poziomie konsumenta były one przynajmniej dwukrotnie niższe niż w krajach UE.

Przed akcesją Niezależny Ośrodek Nadań Ekonomicznych (NOBE) szacował, że po 1 maja 2004 r. ceny produktów żywnościowych w Polsce wzrosną od 5 do 6% (*Raport na temat...* 2003). Również w raporcie Ministerstwa Finansów założono, że zmiany cen nastąpią, jednak nie będą one gwałtowne (*Wpływ akcesji...* 2004). Z badań Instytutu Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji (Kłósiewicz-Górecka 2004) wynika, że wzrostu cen produktów spożywczych w wyniku integracji Polski z UE spodziewali się również przedstawiciele firm przemysłu spożywczego.

2. Zmiany cen towarów żywnościowych

Zmiany cen mięsa i jego przetworów przedstawiono na tle zmian cen żywności ogółem oraz cen towarów i usług konsumpcyjnych (rys. 1). Z porównań wynika, że w 2003 r. tempo zmian cen żywności wynosiło od 0,1 do 2,1%. Nieznacznie niższą miesięczną dynamiką zmian charakteryzowały się ceny mięsa i przetworów (od 0,3 do 1,5%). Wahania cen towarów i usług konsumpcyjnych były najniższe (0-0,6%).

Rys. 1. Miesięczne wskaźniki cen towarów żywnościowych w Polsce w latach 2003-XI 2004 (miesiąc poprzedni = 100%)

Źródło: www.stat.gov.pl.

W pierwszej połowie 2004 r. ceny żywności rosły, różne było jednak tempo wzrostu w poszczególnych miesiącach – najwyższe w czerwcu (2,9%). Potwierdzają to opinie Polaków badanych przez Ipsos¹. Co prawda w przypadku większości produktów nie dostrzegli oni znacznego wzrostu cen po akcesji Polski do UE, lecz aż 85% było zdania, że zwiększyły się ceny artykułów spożywczych (*Obawy przed wzrostem...* 2004). Zdaniem R. Urbana (2004b), w ocenie podwyżek cen żywności należy uwzględnić kilka czynników. Wzrost cen nastąpił po ponaddwuletnim okresie spadku cen żywności w skali roku (w 2002 r. – o 0,6%, a w 2003 r. – o 1%). Jednocześnie w okresie integracji poziom cen kształtowały także negatywne zjawiska podażowe: niskie zbiory zbóż w 2003 r. oraz początek spadkowej fazy cyklu świńskiego, co w efekcie spowodowało spadek podaży żywca wieprzowego i tym samym wzrost cen tego produktu. Dodatkowo nastąpił stosunkowo szybki wzrost popytu eksportowego, zmniejszający podaż żywności na rynek krajowy i stwarzający możliwości zwiększenia cen przez producentów.

W lipcu proces wzrostu cen żywności został zahamowany, co bezpośrednio odczuli konsumenci. Badania CBOS (Wciórka 2004a; Wciórka 2004b; Zagórski 2004a; Zagórski 2004b) wskazują, że począwszy od lipca 2004 r., systematycznie

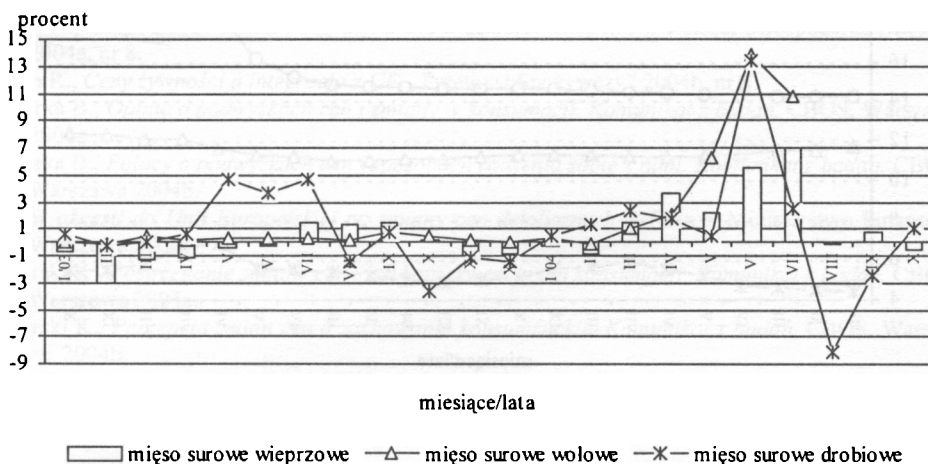
¹ Badania zostały zrealizowane w pierwszej połowie czerwca 2004 r. na reprezentatywnej, losowo-kwotowej próbie 1003 Polaków w wieku od 15 i więcej lat (www.demoskop.com.pl).

maleje odsetek osób dostrzegających wzrost cen. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród tych, którzy taką podwyżkę dostrzegli, zdecydowana większość (76%) wskazała na wzrost cen mięsa i wędlin².

3. Zmiany cen mięsa i wyrobów mięsnych

Miesięczne ceny detaliczne mięsa w 2003 r. nie ulegały gwałtownym zmianom (rys. 2). Najbardziej stabilne były ceny wołowiny. Zmiany w kolejnych miesiącach (w stosunku do poprzedniego) nie przekraczały 1%. Można przypuszczać, że wynikało to w pewnym stopniu z niewielkiego (w stosunku do pozostałych gatunków mięs) popytu wśród konsumentów (Górska-Warsewicz 2004).

W pierwszej połowie 2003 r. sukcesywnie obniżały się ceny mięsa wieprzowego. Największy spadek odnotowano w lutym (cena była niższa niż w styczniu w przybliżeniu o 3%). Natomiast największe wahania cen dotyczyły mięsa drobiowego. W okresie styczeń – kwiecień były one jeszcze w miarę stabilne, natomiast w maju wzrosły prawie o 5% w stosunku do kwietnia. Koniec roku to spadek cen mięsa drobiowego (w granicach 1,2-3,6%).

Rys. 2. Miesięczne wskaźniki cen mięsa w Polsce w latach 2003-X 2004 (miesiąc poprzedni = 100%)

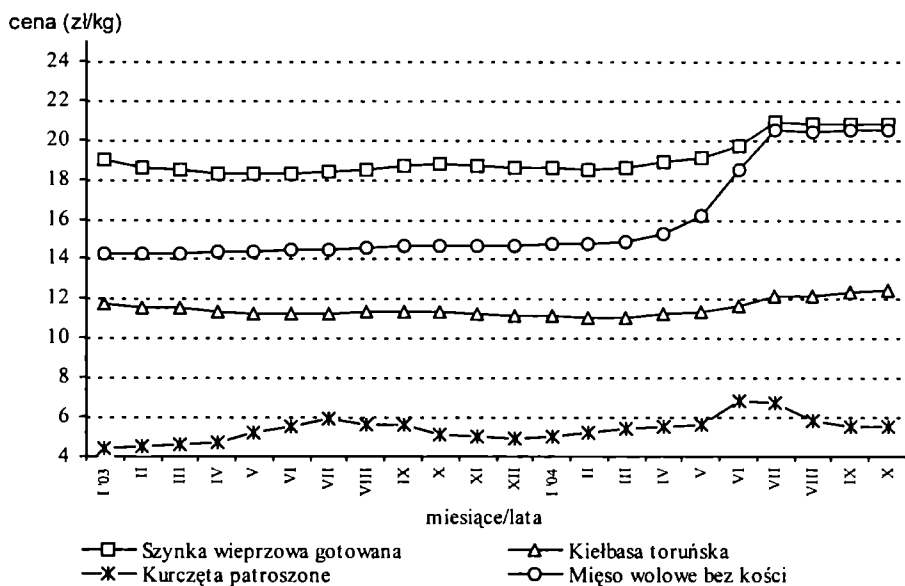
Źródło: www.stat.gov.pl.

W styczniu 2004 r. ceny mięsa zarówno wieprzowego, wołowego, jak i drobiowego nie różniły się zasadniczo od tych z grudnia 2003 r. Nieznaczne wahania cen miały miejsce przez pierwsze dwa miesiące: obniżały się (mięso wieprzowe), początkowo rosły potem malały (mięso wołowe) lub rosły (mięso drobiowe). Począwszy od marca ceny zaczęły sukcesywnie się zwiększać (choć w różnym tempie). Szczególnie wyraźny był wzrost w czerwcu. W stosunku do maja cena

² Dotyczy to podwyżek cen w październiku 2004 r. Dla porównania – we wcześniejszych miesiącach odsetek osób wskazujących na wzrost cen mięsa i wędlin był wyższy: IX – 80%, VIII – 86%, VII – 92% (Wciórka 2004b).

mięsa wieprzowego wzrosła o 5,6%, drobiowego o 13,4%, a wołowego aż o 13,8%. Było to spowodowane redukcją podaży (kolejna faza spadkowa cyklu świńskiego) oraz dużym wzrostem popytu eksportowego na wszystkie gatunki mięsa, w tym zwłaszcza wołowego, co w połączeniu z niską jego produkcją spowodowało duży wzrost cen (Urban 2004b). Również w kolejnym miesiącu największy wzrost ceny dotyczył mięsa wołowego. Zdaniem S. Zięby (2004), można przypuszczać, że w nadchodzących latach ponownie rozwinie się produkcja bydła rzeźnego w Polsce i nastąpi wzrost cen tego gatunku mięsa. J. Rowiński (2004) dodaje, że proporcje cenowe między wołowiną a wieprzowiną mogą się wówczas ukształtować podobnie jak w innych państwach europejskich.

Na rynku wyrobów mięsnych w 2003 r. odnotowano nieznaczne zróżnicowanie cen, zarówno wśród produktów określanych jako wysokogatunkowe (szynka), jak i tych znacznie od nich tańszych (np. kurczęta patroszone – rys. 3).

Rys. 3. Ceny detaliczne wyrobów mięsnych w Polsce w latach 2003-X 2004 (zł/kg)

Źródło: www.stat.gov.pl.

Znaczny wzrost cen detalicznych wyrobów mięsnych nastąpił w czerwcu 2004 r. Dotyczy to przede wszystkim kurcząt (wzrost o 21,6% w stosunku do maja 2004 r. i o 24,3% w stosunku do czerwca 2003 r.) oraz mięsa wołowego bez kości (wzrost odpowiednio o 13,8 i 27,7%). W pozostałych miesiącach 2004 r. zmiany cen nie były już tak duże. Jednak ceny mięsa wołowego bez kości były w przybliżeniu wyższe o 40% w porównaniu z miesiącami (lipiec–październik) poprzedniego roku.

4. Podsumowanie

Wzrost cen detalicznych produktów żywnościowych, w tym mięsa, po integracji Polski z Unią Europejską był spowodowany stopniowym zbliżaniem się cen krajowych do poziomu cen w krajach unijnych. Przyczyną wzrostów były także czynniki wewnętrzne, których skutkiem był wzrost popytu eksportowego i tym samym redukcja podaży na rynku krajowym.

Literatura

- Górska-Warsewicz H., *Rynek mięsa i jego przetworów*, „Przemysł Spożywczy” 2004, nr 3.
- Internal Market Scoreboard, European Commission 2003, nr 12.
- Kłosiewicz-Górecka U., *Małe i średnie przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego w Unii Europejskiej*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw” 2004, nr 5.
- Obawy przed wzrostem cen*, badania Ipsos, www.demoskop.com.pl, 2004.
- Raport na temat wpływu regulacyjnych aspektów procesu integracji na poziom cen*, opracowanie przygotowane przez Niezależny Ośrodek Badań Ekonomicznych na zlecenie Ministerstwa Finansów RP, Warszawa 2003.
- Rowiński J., *Handel artykułami rolno-spożywczymi z krajami Unii Europejskiej po integracji*, „Przemysł Spożywczy” 2004, nr 8.
- Urban R., *Gospodarcze skutki integracji z UE w sektorze mięsnym w Polsce*, „Gospodarka Mięsna” 2004a, nr 8.
- Urban R., *Ceny żywności a integracja z UE*, „Przemysł Spożywczy” 2004b, nr 8.
- Wciórka B., *Opinie o podwyżkach cen i zmiany w konsumpcji. Komunikat z badań*, CBOS, Warszawa 2004a.
- Wciórka B., *Polacy o podwyżkach cen i sposobach radzenia sobie z nimi. Komunikat z badań*, CBOS, Warszawa 2004b.
- Wpływ akcesji do Unii Europejskiej na zmiany cen detalicznych w Polsce*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2004.
- Zagórski K., *Postrzeganie zmiany cen i ich konsekwencje dla konsumpcji. Komunikat z badań*, CBOS, Warszawa 2004a.
- Zagórski K., *Percepcja zmian cen a zachowania konsumenckie. Komunikat z badań*, CBOS, Warszawa 2004b.
- Zięba S., *Branża mięsna a uczciwa konkurencja na rynku*, „Gospodarka Mięsna” 2004, nr 12.

INFLUENCE OF INTEGRATION OF POLAND WITH THE EUROPEAN UNION ON RETAIL PRICES OF MEAT AND MEAT ARTICLES

Summary

The growth of retail prices of food products, including meat, after the integration of Poland with the European Union, was due to gradual approach of domestic prices to the real existing in EU countries. Internal factors also caused rises, which result was the growth of export demand and at the same time the reduction of supply on domestic market.